

2019

Informacja o stanie sanitarnym i sytuacji epidemiologicznej Powiatu białostockiego

Zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia ludzkiego przed wpływem czynników szkodliwych lub uciążliwych, w tym głównie profilaktyka chorób zakaźnych i zawodowych. Realizacja powyższego odbywa się poprzez prowadzenie systematycznego nadzoru nad :

warunkami higieny środowiska

przestrzeganiem zasad profilaktyki chorób zakaźnych i zwalczaniem zakażeń

warunkami higieny pracy w zakładach pracy

warunkami zdrowotnymi żywności i żywienia

warunkami higieny nauczania i wychowania w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych

przestrzeganiem zasad chemicznego bezpieczeństwa zdrowotnego przez producentów, importerów , wprowadzających do obrotu i stosujących substancje chemiczne niebezpieczne i ich mieszaniny

przestrzeganiem zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych

inicjowanie , organizowanie, prowadzenie, koordynowanie działań z zakresu promocji zdrowia i zdrowotnego stylu życia w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań prozdrowotnych.

Celem działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń zdrowotnych występujących w wymienionych wyżej obszarach. Kluczowe znaczenie mają te zagrożenia dla zdrowia, które związane są z powszechną i długotrwałą ekspozycją człowieka na ich oddziaływanie.

Zagrożenia te
mogą być
powodowane
przez :

- drobnoustroje chorobotwórcze będące patogenami ludzkimi
- nieodpowiedni poziom higieny w różnych grupach społecznych
- niewłaściwą jakość żywności, jej zanieczyszczenie chemiczne i mikrobiologiczne, sposób żywienia poszczególnych grup ludności
- czynniki fizyczne, chemiczne, biologiczne i wynikające ze sposobu wykonywania pracy w środowisku pracy
- nieodpowiednie warunki środowiska nauczania, wychowania i wypoczynku dzieci i młodzieży
- niewłaściwą jakość wody wykorzystywanej do picia i na potrzeby gospodarcze
- niewłaściwy sposób gromadzenia i utylizacji odpadów stałych i płynnych
- niebezpieczne substancje i mieszaniny chemiczne, w tym substancje psychoaktywne

Przedstawione materiały obrazują stan sanitarny powiatu Białostockiego za rok 2019 w porównaniu z sytuacją w roku poprzednim. Przedstawiono także działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowane w analizowanym okresie w celu eliminacji lub ograniczenia określonych zagrożeń zdrowotnych wymienionych na wstępie.

**Dane demograficzne powiatu białostockiego
na dzień 31 grudnia 2018**

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku

I. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA POWIATU BIAŁOSTOCKIEGO W ROKU 2019

1. Choroby szerzące się drogą pokarmową

W okresie sprawozdawczym za 2019 odnotowano znaczny wzrost liczby przypadków w porównaniu do roku 2018 zachorowań na **salmonellozę** (2018r-28, 2019r.-41). Do zarażenia pałeczką Salmonelli dochodzi wskutek spożywania produktów zanieczyszczonych, np. odchodami zwierząt (drób, szczury, myszy), ale również po spożyciu mięsa lub mleka pochodzących od chorych zwierząt. Najczęściej zatrucie pokarmowe pojawia się, gdy jemy produkty zawierające surowe jaja, np. lody, majonez, kremy, a nawet zupki dla niemowląt. To samo dotyczy np. mięsa mielonego niedostatecznie poddanego obróbce cieplnej. Zatrucia Salmonellą może pojawić się również wskutek bezpośredniego kontaktu z kałem osób, które są nosicielami bakterii lub podczas pobytu w szpitalu, gdzie doszło do kontaktu ze źle zdezynfekowanym termometrem/bielizną. Zachorowania w roku sprawozdawczym były przede wszystkim spowodowane nieprzestrzeganiem podstawowych zasad higieny oraz brakiem znajomości norm przechowywania żywności oraz jej ochrony przed zanieczyszczeniem mikrobiologicznym.

Od lat problemem są biegunki i zakażenia jelitowe o nieustalonej etiologii. W 2019r. w stosunku do roku 2018 ilość zachorowań na **wirusowe zakażenia jelitowe** nieznacznie zwiększyła się (2018r-321, 2019r-345). Liczba przypadków **wirusowego zakażenia jelitowego u dzieci do lat 2** minimalnie zmalała z 163 w roku 2018 do 151 w 2019r. Zaobserwowano również spadek zgłoszonych **biegunek u dzieci do lat 2** o nieokreślonej etiologii w stosunku do zgłoszeń w roku 2018 (2018r-50, 2019r-45).

W roku 2019 nie zanotowano zachorowań na **wirusowe zapalenie wątroby typu A** (tzw. żółtaczkę pokarmową) na terenie powiatu białostockiego (w roku 2018 odnotowano 3 przypadki). WZW A, czyli wirusowe zapalenie wątroby typu A, nazywane jest chorobą brudnych rąk, bo szerzy się głównie przez zanieczyszczone ręce. Nieodpowiedni poziom higieny, spożywanie zakażonej żywności, a nawet niezabezpieczone stosunki seksualne mogą przyczynić się do zakażenia wirusem. Szczepienia na WZW A chronią organizm przed wirusem ,co zabezpiecza przed chorobą.

2. Sytuacja epidemiologiczna w zakażeniach krwiopochodnych

W powiecie ziemskim w roku sprawozdawczym zarejestrowano wzrost, o 2 osoby, zachorowań na **wirusowe zapalenie wątroby typu B** – (2018r-18, 2019r-20).

W roku 2019 zarejestrowano 14 przypadków zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C. W przypadku WZW typu C brak opracowanej skutecznej szczepionki uniemożliwia bierne uodpornianie populacji, co przyczynia się do zwiększenia ryzyka zakażenia HCV.

Ogromne znaczenie w zapobieganiu i zwalczaniu WZW typu C, podobnie jak i WZW typu B ma wdrożenie i utrzymanie wysokich standardów higieniczno-sanitarnych w zakładach ochrony zdrowia, jak i w gabinetach kosmetycznych, fryzjerskich, tatuażu, w których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich.

3. Sytuacja epidemiologiczna w chorobach, przeciwko którym stosowane są obowiązkowe szczepienia ochronne

W roku 2019 podobnie jak w latach poprzednich nie rejestrowano na obszarze powiatu białostockiego zachorowania na **blonicę** (difteryt), **tężec**, **nagminne porażenie dziecięce** (polio).

Niestety w roku 2019, po wieloletnim braku zachorowań, odnotowaliśmy 4 przypadki zachorowań na **odrę** i 1 przypadek zachorowań na **różyczkę**. Przyczyna zachorowań wynika z kontaktu z osobami przyjeżdżającymi z zagranicy oraz unikaniem szczepień wynikających z kalendarza szczepień.

Liczba zachorowań na krztusiec w roku 2019 znacznie wzrosła, w porównaniu do roku poprzedniego (2018r -5, 2019r-17).

W roku 2019 odnotowano również znaczny wzrost zachorowań na **ospę wietrzną** w porównaniu do roku 2018 (2018r-573, 2019r-880). Ospa wietrzna jest zakaźną chorobą wieku dziecięcego, przebiegającą z gorączką i wysypką pęcherzykową na skórze i błonach śluzowych. Ospa wietrzna ze względu na liczne zachorowania w dużych skupiskach dzieci tj. w przedszkolach i szkołach podstawowych jest znaczącym problemem epidemiologicznym. Dostępne szczepionki po ospie wietrznej zarówno w ramach szczepień obowiązkowych jak i zalecanych wpływają na podnoszenie uodpornienia populacji.

W roku sprawozdawczym ilość zachorowań na **świnę** (nagminne zapalenie przyusznic) zmalała w stosunku do roku ubiegłego(2018r - 11, 2019r - 5).

4. Inne

Odnotowano wzrost zachorowań na wirusowe **zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych** (2018r – 17, 2019r - 27).

Natomiast w roku 2019 nie odnotowano zachorowań na **bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych** (w 2018r - 10)

Po przeanalizowaniu liczby zachorowań na boreliozę i kleszczowe zapalenie mózgu można stwierdzić, iż jednym z najistotniejszych problemów epidemiologicznych powiatu białostockiego są choroby odkleszczowe. W roku 2019 odnotowano wzrost zachorowań na boreliozę w stosunku do lat ubiegłych (2018r- 187, 2019r-204). Zachorowania na wirusowe zapalenie mózgu (KZM) przenoszone przez kleszcze również wzrosły w stosunku do roku 2018 (2018r - 14, 2019r - 22). Istnieje możliwość zaszczepienia się przeciw **kleszczowemu zapaleniu mózgu**.

Szczepienia zalecane są dla osób zatrudnionych przy eksploatacji lasu, stacjonującemu wojsku, funkcjonariuszom straży pożarnej i granicznej pracującym na terenach o nasilonym występowaniu tej choroby oraz rolnikom. Województwo podlaskie jest terenem endemicznym dla boreliozy i kleszczowego zapalenia mózgu.

Zaobserwowano znaczny spadek zachorowań na **plonicę** (szkarlatynę) w porównaniu z rokiem 2018 (2018r - 109, 2019r - 46).

Ważnym problemem są pokąsania przez zwierzęta (wałęsające się, bepańskie), po których konieczne jest podejmowanie szczepień przeciw wścieklicznie. W roku 2019 liczba osób poddanych szczepieniom przeciwko wścieklicznie po **pokąsaniu przez zwierzęta** podejrzane o tę chorobę wynosiła 31 (w 2018r. – 36).

Zachorowania i zapadalność na choroby zakaźne w roku 2019 w porównaniu do roku 2018 – Białystok – powiat ziemski*

Jednostka chorobowa	2018		2019	
	liczba	zapadalność	liczba	zapadalność
Salmonelozy	28	19,0	41	27,67
Wirusowe zakażenia jelitowe	321	218,3	345	232,88

Jednostka chorobowa	2018		2019	
	liczba	zapadalność	liczba	zapadalność
Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	163	5863,3	151	5298,24
Biegunka u dzieci do lat 2	50	1798,5	45	1578,95
Wirusowe zapalenie wątroby typ A	3	2,0	-	-
Wirusowe zapalenie wątroby typ B	18	12,2	20	13,50
Wirusowe zapalenie wątroby typ C	20	20,6	14	9,4
Różyczka	1	0,6	1	0,67
Krztusiec	5	3,4	17	11,47
Bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych	10	6,8	-	-
Wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych	17	11,5	27	18,22
Wirusowe zapalenie mózgu przenoszone przez kleszcze	14	9,5	22	14,85
Borelioza	187	127,2	204	137,70
Płonica (szkarlatyna)	109	74,1	46	31,05
Bąblowica	0	0	2	1,35
Ospa wietrzna	573	389,8	880	594,01
Świnka	11	7,4	5	3,37

Źródło: PSSE Białystok

* -zapadalność liczona jest na 100 000 osób,
Liczba ludności w powiecie ziemskim – 148 145 (stan na 31.12.2018r.)
Dzieci do lat 2 – 2 850 (stan na 31.12.2018r)

5. Bieżący nadzór nad placówkami opieki zdrowotnej

W roku 2019 pod nadzorem było 68 obiektów służby zdrowia. W 8 podmiotach stwierdzono uchybienia naruszające przepisy prawa.

Podczas kontroli Samodzielnego Publicznego Psychiatrycznego ZOZ im. S. Deresza, Pl. Brodowicza 1 w Choroszczynie nie stwierdzono rażących zaniedbań stanu higieniczno-sanitarnego.

Na terenie podmiotu leczniczego stosuje się sprzęt jednorazowego użytku, co ogranicza narażenie na zakażenie szpitalne pacjentów oraz personelu. Podczas kontroli stwierdzono m. in.: zakurzone, z ubytkami tynku oraz farby ściany; zagrzybione, z ubytkami farby sufity; zniszczone, obite framugi drzwiowe; zniszczone drzwi; zniszczone powierzchnie mebli i sprzętu; zniszczone cokoły przypodłogowe; ubytki glazury; zniszczone prysznice i brodziki; zniszczoną wykładzinę PCV. Zniszczone powierzchnie utrudniają utrzymanie ich w należytej czystości. Ubytki tynku, farby na ścianach lub sufitach oraz ubytki glazury na ścianach sprzyjają gromadzeniu się w tych miejscach kurzu, który staje się siedliskiem dla wielu drobnoustrojów, w tym chorobotwórczych. Nadmienić należy, iż usuwanie ww. nieprawidłowości odbywa się sukcesywnie i w krótkim czasie.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że sukcesywnie ulega poprawie stan sanitarno-techniczny obiektów służby zdrowia. Podmioty lecznicze wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne oraz praktykę zawodową w większości przypadków spełniają warunki obowiązujących przepisów prawa. Na podstawie prowadzonego nadzoru należy stwierdzić, iż kierownicy przejawiają ogromną dbałość w zakresie zapewnienia jak najlepszego stanu technicznego. Stale podnoszony jest standard obiektów.

Kontrole bieżącego stanu higieniczno-sanitarnego w obiektach służby zdrowia, działających na terenie powiatu białostockiego nie wykazały większych uchybień sanitarnych. Drobne usterki sanitarne usuwane były w terminie natychmiastowym.

Podczas kontroli stwierdzano na ogół przestrzeganie zasad: aseptyki, sterylizacji, dezynfekcji oraz prowadzenia działalności przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych oraz sposobu postępowania z odpadami medycznymi. Zwracano uwagę, czy sprzęt i narzędzia znajdujące się w gabinecie dezynfekowane są zgodnie z zaleceniem producenta. Sprawdzano stosowanie środków indywidualnej ochrony personelu podczas sporządzania roztworów dezynfekcyjnych. Weryfikacji

dokonywano w aspekcie obowiązujących procedur zakładu. Podczas kontroli terminy ważności i miejsce przechowywania wysterylizowanego materiału i sprzętu były prawidłowe.

Zauważyć należy, że powszechne staje się stosowanie jednorazowego sprzętu w wielu dziedzinach z zakresu usług medycznych.

W większości skontrolowanych podmiotów leczniczych stanowiska do mycia rąk personelu wyposażone były w: umywalki z ciepłą i zimną wodę, podajniki na ręczniki jednorazowego użytku lub suszarki elektryczne, pojemniki na mydło w płynie oraz preparat dezynfekcyjny do rąk, kosze na zużyte ręczniki. Przy umywalkach najczęściej zapewniono baterie uruchamiane bez kontaktu z dłonią.

W trakcie przeprowadzanych kontroli czystość bieżąca pomieszczeń oraz urządzeń sanitarnych była zachowana.

6. Ocena w zakresie szczepień ochronnych za rok 2019

W 2019 roku 34 świadczeniodawców prowadziło szczepienia ochronne w powiecie.

W trakcie wykonywania czynności kontrolnych w placówkach podlegających nadzorowi Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku pracownicy zwracali szczególną uwagę na:

- a) opracowanie i wdrożenie przez kierowników podmiotów leczniczych procedur zapobiegających zakażeniom i chorobom zakaźnym związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych,
- b) stan sanitarno-techniczny pomieszczeń przychodni,
- c) kwalifikacje w zakresie szczepień ochronnych personelu medycznego pracującego w punktach szczepień,
- d) sposób przekazywania kart uodpornienia między świadczeniodawcami,
- e) sposób prowadzenia rejestrów osób przybyłych i wypisanych z placówek,
- f) prawidłową gospodarkę szczepionkami,
- g) zachowanie warunków łańcucha chłodniczego,
- h) wyposażenie gabinetów zabiegowych w urządzenia chłodnicze służące do przechowywania tylko preparatów szczepionkowych,
- i) realizacja szczepień ochronnych oraz właściwe ich dokumentowanie,
- j) prawidłowe wykonywanie sprawozdań kwartalnych i rocznych,
- k) wykorzystanie preparatów szczepionkowych wysoce skojarzonych u dzieci do 2 r.ż., do szczepień zgodnie z PSO,
- l) terminowość zgłaszania chorób zakaźnych i NOP (niepożądanych odczynów poszczepiennych),

m) prowadzono bieżący instruktaż w zakresie szczepień ochronnych .

Na koniec 2019 roku liczba osób zgłoszonych jako nowe osoby uchylające się od obowiązkowych szczepień ochronnych wynosiła 100 osób.

Główne powody nie szczepienia dzieci:

- ruchy antyszczepionkowe prężnie działające również na terenie powiatu białostockiego,
- wpływ środowisk propagujących medycynę alternatywną,
- odrębność kulturowa, religijna lub etniczna,
- wcześniejsze Niepożądane Odczyny Poszczepienne u osoby zobowiązanej lub kogoś z rodziny.

Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku, zgodnie z porozumieniem zawartym 20.12.2013r. pomiędzy Wojewodą Podlaskim a Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku, działając jako wierzyciel, wnosi o przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego, wskazując jako środek egzekucyjny grzywnę w celu przymuszenia. Grzywnę, z ramienia Wojewody, nakłada Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku.

II. WARUNKI ZDROWOTNE BYTOWANIA CZŁOWIEKA

Obiekty komunalne

Obiekty żywienia i żywności

Zakłady pracy

Obiekty nauczania i wychowania

Nadzór zapobiegawczy

Działalność z zakresu promocji zdrowia

Obiekty komunalne

1. Ocena zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia

W 2019r. Powiatowa Stacja Sanitarno –Epidemiologiczna w Białymstoku objęła nadzorem wodę produkowaną przez 55 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia (w tym wodociąg Białystok) oraz 14 innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

W powiecie białostockim ziemskim mieszkało 148 145 osób, w tym 134 849 osób korzystało z wody o kontrolowanej jakości.

Wodę o niekwestionowanej jakości dostarczano do 57 840 osób. Do gmin, na terenie których jakość wody nie budziła żadnych zastrzeżeń, należały: Czarna Białostocka i Dobrzyniewo Duże.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia kwestionowano w 49 wodociągach na terenie 13 gmin. Wodociągi te dostarczały wodę dla 77 009 mieszkańców powiatu białostockiego ziemskiego.

Jakość wody w przedmiotowych wodociągach była najczęściej dyskwalifikowana w zakresie parametrów fizyko-chemicznych - z powodu ponadnormatywnej zawartości jonu amonowego, żelaza, manganu, azotynów oraz podwyższonej mętności. Przekroczenie powyższych normatywów występowało na poziomie, który nie wywoływał negatywnych skutków zdrowotnych u ludzi.

Niewłaściwą jakość wody pod względem bakteriologicznym na podstawie uzyskanych wyników badań laboratoryjnych stwierdzono w sześciu wodociągach, ze względu na obecność bakterii grupy coli oraz trzynastu wodociągach, ze względu na ogólną liczbę mikroorganizmów w 22°C. W wodociągach woda była warunkowo dopuszczana do spożycia przez ludzi.

Tab. 1 Przekroczenia w wodzie do spożycia w 2019r.

Lp.	Kwestionowany parametr	Liczba wodociągów
1	mętność	17
2	mangan	17

3	jon amonu	7
4	żelazo	10
5	zapach	2
6	chlorki	1
7	barwa	3
8	azotyny	6
9	nikiel	1
10	fluorki	1
11	azotany	1
12	bakterie grupy coli	6
13	ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C	13

Nadzór nad jakością wody w wodociągach na terenie analizowanego powiatu obejmował pobór próbek wody przeznaczonej do spożycia do badań laboratoryjnych. Ponadto na podstawie sprawozdań z wyników badań realizowanych według ustalonego harmonogramu (PIS i kontroli wewnętrznej przez przedsiębiorstwo wodociągowe oraz przez podmioty dostarczające lub wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydawał bieżące, okresowe i obszarowe oceny jakości wody.

W przypadku przekroczenia normatywów wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294), Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny nakazywał podjęcie przedsięwzięć naprawczych przez administratora wodociągu oraz przedstawienie badań laboratoryjnych, wykazujących właściwą jej jakość. Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku o ww. przekroczeniach w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi informował właściwego wójta/burmistrza/prezydenta miasta.

Na koniec 2019r. jakość wody kwestionowano w dalszym ciągu w 8 wodociągach. Poprawie uległa jakość wody w 41 wodociągach i spełniała obowiązujące normy.

2. Obiekty użyteczności publicznej

Pływalnie

W powiecie białostockim funkcjonowało 7 pływalni w tym jedna pływalnia odkryta:

- Pływalnia „Na Fali” przy ul. Sienkiewicza 21A w Michałowie,
- Pływalnia w hotelu „Knieja” przy Al. Niepodległości 6 w Supraślu,
- Pływalnia w hotelu „Supraśl” przy ul. Białostockiej 19w Supraślu,
- Pływalnia w hotelu „Borowinowy Zdrój” przy ul. Zielonej 3 w Supraślu,
- Pływalnia w hotelu „Lipowy Most”, Borki 29,
- baseny letnie w Płonce Kościelnej (działające sezonowo).
- Pływalnia w Szpitalu Rehabilitacyjno-Uzdrowiskowym Holmed Uzdrowisko Sp. z o. o., ul. Uroczysko Pustelnia 1, 16-030 Supraśl – pływalnia została objęta nadzorem w połowie 2019r.

Podczas kontroli pływalni w 2019r. stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pływalnia w Hotelu „Knieja”, Al. Niepodległości 6 w Supraślu – badania wody na pływalni nie odpowiadały wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015 r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015r. poz. 2016).
2. Baseny letnie w Płonce Kościelnej - badania wody na pływalni nie odpowiadały wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016).
3. Pływalnia w Hotelu Lipowy Most Golf Park, Borki 29 – badania wody na pływalni nie odpowiadały wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015 r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015r. poz. 2016); zarządzający pływalnią nie prowadził systematycznych i udokumentowanych badań jakości wody na pływalni zgodnie z harmonogramem ustalonym z właściwym państwowym inspektorem sanitarnym oraz nie przekazywał PPIS w Białymstoku w terminie do 3 dni roboczych wraz ze wskazaniem podejmowanych działań naprawczych wyników badań jakości wody niezgodnych z ww. rozporządzeniem w zakresie dotyczącym parametrów określonych w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia.

4. Pływalnia w Hotelu „Borowinowy Zdrój”, ul. Zielona 3 w Supraślu – badania wody na pływalni nie odpowiadały wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015 r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016), brak komunikatu na stronie internetowej Hotelu Borowinowy Zdrój Wellness SPA & Conference.

Szalety publiczne

W roku 2019 skontrolowano 2 ustępy publiczne: w Zabłudowie i Ogrodnickach.

W kontrolowanych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości. W dniu kontroli ich stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń. W Zabłudowie kabiny były zaopatrzone w papier toaletowy, mydło w płynie, ręczniki jednorazowe, środki dezynfekcyjne. W Ogrodnickach toaleta nie posiada bieżącej wody. W dniu kontroli była zaopatrzona w papier toaletowy.

Domy opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych

Kontrolę przeprowadzono w 3 placówkach.

- Dom Pogodnej Starości „Sokół” w Sokolu,
- Dom Opieki „Lawendowy Zaścianek” w Zaściankach,
- Dom „Spokojna Przystań” Garbary.

Nieprawidłowości stwierdzono w Domu Pogodnej Starości „Sokół” w Sokolu. Podczas kontroli stwierdzono brak wykonanych badań w 2018 r. i 2019 r. w kierunku bakterii Legionella sp. z instalacji wewnętrznej wody ciepłej.

Pozostałe obiekty były utrzymane we właściwym stanie sanitarno-higienicznym. Wyposażenie zakładu było we właściwym stanie sanitarnym. Wszystkie miały bieżącą wodę ciepłą i zimną. Ścieki były odprowadzane do kanalizacji. Odpady komunalne gromadzono w pojemnikach i sukcesywnie wywożono. Otoczenie domów było zadbane i uporządkowane.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i solaria

Na terenie powiatu białostockiego skontrolowano 18 zakładów fryzjerskich, 11 kosmetycznych, 1 zakład w których świadczy się więcej, niż jeden rodzaj usług. W sumie skontrolowano 30 obiektów.

Nieprawidłowości stwierdzono w 1 zakładzie fryzjerskim, 1 zakładzie kosmetycznym oraz 1 zakładzie w którym świadczy się więcej, niż jeden rodzaj usług. Dotyczyły one: wykonywania usług brudnymi przyborami fryzjerskimi, braku sterylizacji narzędzi do wykonywania usług, które naruszają ciągłość tkanek oraz złego stanu sanitarnego pomieszczeń zakładu. Ponadto stwierdzono brak opracowanej i wdrożonej procedury zapewniającej ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

Pozostałe skontrolowane obiekty były zaopatrzone w bieżącą wodę ciepłą i zimną. Posiadały środki do dezynfekcji narzędzi. Elementy wyposażenia miały na ogół powierzchnię umożliwiającą mycie i dezynfekcję. Bielizna czysta była przechowywana w wydzielonych szafach. Coraz częściej stosuje się bieliznę jednorazową w zakładach kosmetycznych i jednorazowe ręczniki w zakładach fryzjerskich. Stan sanitarno-higieniczny zakładów ulega ciągłej poprawie.

Pralnie

Kontrolą objęto pralnię HTS Baxter Sp. z o.o. znajdującą się w Tykocinie przy ul. Bernardyńskiej 10, która była we właściwym sanitarno – technicznym. Jako jedyna w powiecie posiada barierę higieniczną i jest najbardziej przystosowana do prania bielizny szpitalnej.

Baza noclegowa stała i sezonowa

W 2019 roku przeprowadzono 17 kontroli sanitarnych obiektów należących do bazy noclegowej naszego powiatu, w tym 5 hoteli, 1 pensjonat oraz 11 innych obiektów świadczących usługi noclegowe.

Uchybienia stwierdzono w 12 obiektach.

1. "DWOREK NAD ŁĄKAMI" A. Żamojda, Kiermusy 12 – brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja nakazująca wykonanie badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. Nakazy zostały wykonane.

2. "Villa Regent", ul. Sokołowska 3 w Tykocinie – brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja nakazująca wykonanie badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. Nakazy zostały wykonane.
3. Hotel "ATLANTA", Jezewo Stare 136 - brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja nakazująca wykonanie badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. Nakazy zostały wykonane.
4. "Lawendowy Zakątek", Zagruszany 80 - brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja nakazująca wykonanie badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. Nakazy zostały wykonane.
5. Restauracja Belweder S. Strzałkowski, Kolonia Porosły 1H – brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja nakazująca wykonanie badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. Nakazy zostały wykonane.
6. Hotel "Dwór Czarneckiego", Kolonia Porosły 54A – brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja nakazująca wykonanie badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. Nakazy zostały wykonane.
7. "Sosnowe Zacisze" N. Artemowicz, E. Espinosa, A. Artemowicz, ul. Leśna 20 w Ignatkach Osiedlu – brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja z nakazami wykonania badań wody ciepłej w kierunku Legionella sp. Nakazy nie zostały wykonane. Zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne.
8. Restauracja "SFERA", ul. Mostowa 13A w Łapach – brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja nakazująca wykonanie badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. Nakazy zostały wykonane.
9. "Pięć Dębów", ul. Rymarka 7 w Supraślu – brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja z nakazami wykonania badań wody ciepłej w kierunku Legionella sp. Nakazy nie zostały wykonane. Zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne.
10. Hotel „Nad Zalewem” w Wasilkowie, ul. Białostocka 94-98 – stwierdzono uchybienia natury technicznej tj. pęknięte brodziki w łazienkach oraz szary nalot, ubytki tynku i farby na ścianach i sufitach w łazienkach, pęknięcia tynku na ścianach w korytarzu Została wydana decyzja z nakazami usunięcia uchybień. Nakazy zostały wykonane.
11. „ZDROJÓWKA” s.c. M. Zdrojewski, K. Wojtach, Horodniany 20 - brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja nakazująca wykonanie badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. Nakazy zostały wykonane.

12. Zajazd „BOGHAN” B. Rytel, Fasty, ul. Dobrzyniewska 2 - brak badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. w 2018r. i 2019r. Została wydana decyzja nakazująca wykonanie badań wody ciepłej w kierunku bakterii Legionella sp. Nakazy zostały wykonane.

W pozostałych obiektach uchybień sanitarnych i technicznych nie stwierdzono. W obiektach były dla gości zapewnione środki higieniczne, zróżnicowane od rodzaju obiektu. Pranie bielizny było w pralniach zlokalizowanych w obiektach lub zlecane firmom zewnętrznym. Obiekty zaopatrzone były w niezbędne środki dezynfekcyjne oraz środki higieniczne (papier toaletowy, mydło w płynie, ręczniki jednorazowe). Otoczenie obiektów było utrzymane czysto.

Dworce i stacje kolejowe

W 2019 roku skontrolowano dwa dworce kolejowe: w Łapach i Czarnej Białostockiej. Kontrole dworców nie wykazały nieprawidłowości. Stan sanitarno – techniczny nie budził zastrzeżeń.

Ponadto skontrolowano trzy przystanki PKP:

- w Machnacu
- w Zdrodach Nowych
- w Wasilkowie.

Kontrole przystanków PKP nie wykazały nieprawidłowości. Stan sanitarno – techniczny nie budził zastrzeżeń.

Kąpieliska

W 2019r. nadzorem objęto 4 kąpieliska, tj.

- „Na Fali” w Michałowie,
- „Czapielówka” w Czarnej Białostockiej,
- Plaża miejska w Supraślu
- „Zarzecznany” w Zarzeczanach

W 2019r. nie otwarto kąpieliska „Wasilków” w Wasilkowie.

W ramach kontroli urzędowej pobrano próbkę wody przed otwarciem sezonu kąpielowego z każdego kąpieliska. W trakcie sezonu kąpielowego próbki wody pobierał organizator. Kontrole kąpielisk nie wykazały nieprawidłowości. Woda w ciągu całego sezonu odpowiadała obowiązującym wymaganiom.

Badanie wody ciepłej w kierunku Legionella sp.

W 2019r. przeprowadzono badania ciepłej wody pobranej z instalacji wewnętrznej w kierunku obecności bakterii Legionella sp. w 2 obiektach (internaty i domy studenta). Łącznie pobrano 2 próbki. W 1 obiekcie woda odpowiadała obowiązującym wymaganiom.

Ponadnormatywną liczbę bakterii Legionella sp. wykryto w:

- Internat Liceum Plastycznego, Plac Kościuszki 1, Supraśl.

Została wydana decyzja z nakazem podjęcia przedsięwzięć mających na celu doprowadzenie wody do właściwej jakości. Działania podjęte przez właściciela obiektu doprowadziły jakość wody do obowiązujących wymagań.

W związku z obowiązkiem pobierania próbek ciepłej wody do badań w przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U z 2017r. poz. 2294) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wystosował pismo do podmiotów o przedstawienie harmonogramu badań wody ciepłej. W wyniku kontroli wewnętrznej przeprowadzonej przez podmioty wykonujące działalność leczniczą pobrano do badań w kierunku obecności bakterii Legionella sp. 16 próbek wody ciepłej.

Ponadto podczas kontroli obiektów noclegowych sprawdzano wykonywanie przez właścicieli obiektów badań ciepłej wody w kierunku obecności bakterii Legionella sp., zgodnie z ww. Rozporządzeniem.

Ponadnormatywną liczbę bakterii Legionella sp. wykryto w:

- Pensjonat Centrum Turystyki Aktywnej „BAJDARKA”, ul. Piłsudskiego 3, Suraz,
- Ośrodek Szkoleniowo – Wypoczynkowy „ZAJMA”, ul. Cieliczańska 2, Supraśl,
- „Villa Regent”, ul. Sokołowska 3, Tykocin.

Zostały wydane decyzje z nakazem podjęcia przedsięwzięć mających na celu doprowadzenie wody do właściwej jakości. Działania podjęte przez właścicieli obiektów doprowadziły jakość wody do obowiązujących wymagań.

Transport osobowy

W roku 2019 r. skontrolowano 8 samochodów do przewozu zwłok. Wszystkie były utrzymane we właściwym stanie sanitarnym oraz prawidłowo oznakowane.

Szpitala i inne podmioty lecznicze

Skontrolowano 2 szpitale.

Kontrole w zakresie higieny komunalnej wykazały następujące uchybienia:

- SP Psychiatryczny ZOZ im. S. Deresza, Pl. Brodowicza 1, Choroszcz- w sortowni bielizny ubytki tynku na ścianie przy wejściu do budynku, w magazynie bielizny czystej ubytki tynku, zacieki na suficie, pęknięcia na ścianie. Została wydana decyzja z nakazem usunięcia nieprawidłowości. Nakazy zostały wykonane.

- Szpital Rehabilitacyjno-Uzdrowiskowy Holmed Uzdrowisko Uroczysko Pustelnia 1, 16-030 Supraśl- odpady medyczne o kodzie 18 01 03 nie oddawane terminowo, brak dokumentów potwierdzających unieszkodliwienie zakaźnych odpadów medycznych o kodzie 18 01 03 od stycznia 2019 r. do czerwca 2019 r., brak wentylacji zapewniającej podciśnienie, z zapewnieniem filtracji odprowadzanego powietrza w pomieszczeniu wstępnego magazynowania odpadów medycznych, nieprawidłowo sklasyfikowane odpady medyczne tj. jednorazowa pościel oddawana pod kodem 18 01 03, brak transportowych pojemników zamykanych na odpady medyczne, pęknięcia ściany w magazynie bielizny czystej (II piętro) oraz w brudowniku (I piętro), brak wentylacji: II piętro (w pomieszczeniu gospodarczym), I piętro (w pomieszczeniu technicznym, w pomieszczeniu do przetrzymywania bielizny czystej, w magazynie bielizny czystej, w toalecie ogólnodostępnej, brudowniku, pomieszczeniu gospodarczym), parter (w pomieszczeniu gospodarczym, w pomieszczeniu z prysznicami w szatni męskiej i damskiej, w pomieszczeniu technicznym). Została wydana decyzja z nakazem usunięcia nieprawidłowości. Nakazy są w trakcie realizacji.

Mała infrastruktura sportowo-rekreacyjna

W 2019r. skontrolowano 2 obiekty małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrolowane obiekty były utrzymane we właściwym stanie sanitarnym. Zaopatrzenie w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia. Ścieki odprowadza się do kanalizacji miejskiej. Odpady komunalne były gromadzone w kontenerach i odbierane przez uprawnione firmy. Otoczenie uporządkowane.

Wnioski :

1. Gminy powinny sukcesywnie zwiększać ilości toalet publicznych na trasach turystycznych. Supraśl powinien podjąć działania w celu uruchomienia ustępu, który jest nieczynny od kilku lat.
2. Konieczne jest podjęcie działań mających na celu rozbudowę infrastruktury w obrębie kąpielisk oraz tworzenie nowych kąpielisk, aby podnieść standard wypoczynku turystów i mieszkańców oraz spowodować zwiększenie ruchu turystycznego na terenie powiatu.
3. Administratorzy pływalni muszą prowadzić dalsze działania mające na celu poprawę jakości wody służącej uprawianiu sportów wodnych.

Obiekty żywności i żywienia

I. Ocena stanu sanitarnego obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku

W roku 2019 w rejestrze zakładów podlegających kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej zlokalizowanych na terenie powiatu białostockiego łącznie wpisanych było 1823 zakłady, w tym 263 środków transportu. W okresie sprawozdawczym skontrolowano 467 zakładów, co stanowi 25,67 % ogółu zakładów wpisanych do rejestru zakładów podlegających kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Wg oceny przeprowadzonej w oparciu o kryteria zawarte w arkuszu oceny 4 zakłady nie spełniały wymagań obowiązującego prawa żywnościowego. Stanowi to 0,85%.

Należy stwierdzić, że stan sanitarny zakładów żywności i żywienia w roku 2019, w porównaniu do roku ubiegłego, uległ pogorszeniu.

W roku 2019 oceny niezgodne z wymaganiami uzyskało 0,63% zakładów, zaś w roku 2018 – wszystkie oceniane zakłady spełniały wymagania obowiązującego prawa żywnościowego, co przedstawia poniższa tabela.

Rok	Ilość obiektów skontrolowanych	Ilość obiektów złych	Ilość obiektów niezgodnych z wymaganiami (o złym stanie sanitarnym) w %
2019	467	4	0,85
2018	435	0	0
2017	527	2	0,38

W roku 2019 pogorszeniu uległ stan sanitarny zakładów należących do grupy: sklepów i zakładów żywienia zbiorowego otwartego.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że na takim samym poziomie utrzymywał się stan sanitarny pozostałych grupach zakładów: wytwórnie lodów, piekarnie, ciastkarnie, przetwórnice owocowo-warzywne, browary, zakłady garmazeryjne, zakłady należące do grupy zakładów „inne wytwórnie żywności”, sklepy spożywcze, magazyny hurtowe, kioski, obiekty ruchome i tymczasowe środki transportu żywności, zakłady należące do grupy „inne obiekty obrotu żywnością” – nie stwierdzono zakładów o złym stanie sanitarnym w okresie sprawozdawczym podobnie jak w 2018 roku.

Odsetek negatywnie ocenianych poszczególnych grup zakładów na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia tabela:

Rodzaj obiektu	2019			2018			2017		
	Ilość zakładów skontrolowanych	Ilość zakładów złych	% zakładów złych	Ilość zakładów skontrolowanych	Ilość zakładów złych	% zakładów złych	Ilość zakładów skontrolowanych	Ilość zakładów złych	% zakładów złych
Wytwornie lodów	2	–	0	1	–	0	1	–	0
Automaty do lodów	3	–	0	4	–	0	–	–	0
Wytwornie tłuszczów roślinnych	1	–	0	1	–	0	–	–	0
Piekarnie	7	–	0	5	–	0	3	–	
Ciastkarnie	6	–	0	6	–	0	5	–	0
Przetwornie owocowo-warzywne	7	–	0	6	–		4	–	0
Browary	3	–	0	3	–	0	1	–	0
Wytwornie napojów niegazowanych	1	–	0	–	–	–	1	–	0
Zakłady garmazeryjne	2	–	0	2	–	0	1	–	0
Wytwornie octu	1	–	0	1	–	0	–	–	0
Inne wytwornie żywności	25	–	0	30	–	0	12	–	0
Sklepy spożywcze	176	1	0,56	169	–	0	223	–	0
- w tym super- i hipermarkety	13	–	0	13	–	0	16	–	0
Kioski	5	–	0	5	–	0	169	–	0
Magazyny hurtowe	34	–	0	49	–	0	13	–	0
- w tym suplementów diety	4	–	0						
Obiekty ruchome i tymczasowe	12	–	0	10	–	0	15	–	0
Środki transportu	29	–	0	2	–	0	34	–	0
Inne obiekty obrotu żywnością	8	–	0	5	–	0	16	–	0
Zakłady żywienia zbiorowego otwartego	82	2	2,43	76	–	0	86	1	1,16
w tym: zakłady małej gastronomii	20	1	5,0	20	–	0	19	–	0
Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego, w tym:	60	1	1,66	55	–	0	64	1	0
- stołówki w domach wczasowych	1	–	0	1	–	0	1	–	0

Rodzaj obiektu	2019			2018			2017		
	Ilość zakładów skontrolowanych	Ilość zakładów złych	% zakładów złych	Ilość zakładów skontrolowanych	Ilość zakładów złych	% zakładów złych	Ilość zakładów skontrolowanych	Ilość zakładów złych	% zakładów złych
- stołówka w sanatoriach	1	–	0	1	–	0	–	–	0
- bloki żywienia w szpitalach	1	–	0	1	–	0	1	–	0
- bloki żyw. w domach opieki społecznej	3	–	0	4	–	0	5	–	0
- stołówki szkolne	24	–	0	17	–	0	24	–	0
w tym: w systemie cateringowym	13	–	0	8	–	0	17	–	0
- stołówki w bursach i internatach	1	–	0	1	–	0	2	–	0
- stołówki na obozie	1	1	0	2	–	0	2	–	0
- stołówki w żłobkach	7	–	0	3	–	0	6	–	0
- stołówki w przedszkolach	9	–	0	13	–	0	15	1	6,6
w tym: w systemie cateringowym	4	–	0	6	–	0	4	1	25
- stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych	2	–	0	2	–	0	3	–	0
- zakłady usług cateringowych	5	–	0	5	–	0	2	–	0
- inne zakłady żywienia	5	–	0	5	–	0	3	–	0
RAZEM	464	4	0,86	430	–	0	520	2	0,38
Wytwórnice przedmiotów użytku	3	–	0	4	–	0	6	–	0
Miejsca obrotu przedmiotami użytku	–	–	–	1	–	0	1	–	0
w tym: hurtownie	–	–	–	1	–	0	1	–	0
sklepy	–	–	–	–	–	0	–	–	0
RAZEM	3	–	–	5	–	0	7	–	0
OGÓLEM	467	4	0,85	435	–	0	527	2	0,38

W skontrolowanych w 2019 roku zakładach stwierdzano następujące nieprawidłowości: niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń zakładu (zniszczone, zabrudzone ściany, sufity), nieprawidłowe warunki przechowywania środków spożywczych (niezachowanie ciągłości łańcucha chłodniczego lub przechowywanie w temperaturze niezgodnej z deklaracją producentów), brak zachowanej segregacji w urządzeniach chłodniczych, nieprzestrzeganie przez personel higieny osobistej, brak do wglądu orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych, brak systematycznych zapisów dokumentujących realizację GHP/GMP (Dobrej Praktyki Higienicznej/ Dobrej Praktyki Produkcyjnej), zniszczony sprzęt i naczynia wykorzystywane w procesie produkcji żywności, brak informacji dla konsumenta o składnikach lub o produktach powodujących alergie

lub reakcje nietolerancji wchodzących w skład serwowanych potraw, nieprzestrzeganie przez personel higieny osobistej, brak do wglądu orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych, brak systematycznych zapisów dokumentujących realizację GHP/GMP (Dobrej Praktyki Higienicznej/ Dobrej Praktyki Produkcyjnej).

Poza kontrolami urzędowymi w zakładach przeprowadzano również kontrole w związku z wnoszonymi przez klientów interwencjami na niewłaściwy stan sanitarny obiektów lub niewłaściwą jakością zdrowotną żywności.

W roku 2019 do PSSE w Białymstoku wpłynęło 29 interwencji, które w 14 przypadkach potwierdziły się, co stanowi 48,3%. Wszystkim osobom wnoszącym interwencje, które wpłynęły pocztą elektroniczną lub które podały dane adresowe, udzielono odpowiedzi odnośnie podjętych działań kontrolno-wyjaśniających.

II. Ocena jakości zdrowotnej środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością produkowanych i wprowadzanych do obrotu na terenie powiatu białostockiego

Plan próbkobrania na terenie działania PSSE, podobnie jak w latach ubiegłych, został określony przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego na podstawie wskazań Głównego Inspektora Sanitarnego. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny określił ilość, asortyment oraz kierunki badań środków spożywczych, zarówno w ramach urzędowej kontroli żywności, jak i monitoringu.

Niezależnie od powyższego planu pracownicy PSSE, podobnie jak w latach ubiegłych, pobierali próbki do badań laboratoryjnych w przypadku podejrzenia środków spożywczych o niewłaściwą jakość zdrowotną w wyniku skarg od ludności wpływających do PSSE.

W roku 2019 z zakładów zlokalizowanych na terenie powiatu białostockiego pobrano do badań laboratoryjnych ogółem 54 próbki, w tym 47 próbek środków spożywczych w celu oceny jakości zdrowotnej wprowadzanej do obrotu żywności, 6 próbek wymazów sanitarnych w celu oceny czystości mikrobiologicznej naczyń stołowych, sprzętu i rąk personelu oraz 1 próbkę zmiotek w celu oceny obecności zanieczyszczeń biologicznych, w tym szkodników i ich pozostałości. Pobrane próbki nie były kwestionowane.

W okresie sprawozdawczym nie pobierano do badań próbek kosmetyków ani wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Zbiornicze dane odnośnie jakości zdrowotnej środków spożywczych zbadanych na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia tabela:

Rok	Ilość próbek zbadanych	Ilość próbek zakwestionowanych	Odsetek próbek zakwestionowanych
2019	54	0	0
2018	87	4	4,6
2017	87	4	4,6

Podsumowując wyniki przeprowadzonych badań należy stwierdzić, że w roku 2019, w stosunku do roku 2018, zmniejszeniu uległa liczba próbek zakwestionowanych, a tym samym poprawiła się jakość zdrowotna środków spożywczych.

III. Nadzór nad jakością zdrowotną partii produktów z importu

W roku 2019 oceniono 9 partii środków spożywczych, w tym:

- 7 partii batonów owocowych imp. Turcja,
- 2 partie export: wyroby czekoladowe.

Z ocenionych 9 partii środków spożywczych nie pobierano próbek do badań laboratoryjnych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli granicznych wystawiono 9 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy.

W roku 2019 nie oceniono wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Szczegółowe dane przedstawia tabela:

	Grupa asortymentowa ocenianego towaru	Funkcja technologiczna	Liczba ocenionych partii	Ilość wydanych świadectw dla produktów spełniających wymagania	Ilość wydanych świadectw dla produktów nie spełniających wymagań (podać przyczynę!)	Liczba i rodzaj wydanych decyzji	Liczba pobranych próbek w ramach oceny importowanych produktów	Uwagi (import/eksport) i inne istotne informacje
Środki spożywcze	Batony owocowe	–	7	7	–	–	–	–
	Wyroby czekoladowe	–	2	2	–	–	–	export
Suma		–	9	9	–	–	–	–

IV. Ocena sposobu oraz jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętych

Badaniami sposobu żywienia w 2019 roku objęto 42 obiekty żywienia zbiorowego zamkniętego. Oceniano jakość żywienia w 1 bloku żywienia w szpitalu, w 1 bloku żywienia w sanatorium, w 2 blokach żywienia w domach opieki społecznej, w 21 stołówkach w szkołach, w 1 stołówce w internacie, w 1 stołówce na obozie, w 5 stołówkach w żłobkach, w 8 stołówkach w przedszkolach, w 1 stołówce w zakładach specjalnych i wychowawczych oraz w 1 zakładzie usług cateringowym.

Ocenę jakości żywienia przeprowadzano na podstawie teoretycznej analizy jadłospisów oraz dekadowych zestawień produktów zużytych do produkcji posiłków.

Podczas kontroli oceniono 45 jadłospisy, w tym 1 jadłospis w bloku żywienia w szpitalu, 1 w bloku żywienia w sanatorium, 2 w blokach żywienia w domach opieki społecznej, 5 w stołówkach w żłobku, 8 stołówkach w przedszkolach, 21 w szkołach, 4 w internacie, 1 na obozie, 1 w stołówce w zakładach specjalnych i wychowawczych oraz 1 w zakładzie usług cateringowych.

Zakwestionowano 5 jadłospisów, w tym 3 jadłospisy w stołówkach szkolnych, 1 jadłospis w stołówce w przedszkolu, 1 w bloku żywienia w domach opieki społecznej.

Jadłospisy zakwestionowano z uwagi na: nieuwzględnienie w posiłkach obiadowych potraw z udziałem ryb lub owoców i warzyw (stołówki szkolne), niezaplanowanie we wszystkich posiłkach podaży warzyw lub owoców (stołówka w przedszkolu), brak w dekadzie podaży roślin strączkowych(stołówka w domu pomocy społecznej).

Podstawą oceny jadłospisów w placówkach oświaty były wymagania zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 roku w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

W pozostałych zakładach zaplanowane jadłospisy były zgodnie z zasadami racjonalnego żywienia – podstawowe posiłki zawierały pełnowartościowe białko, urozmaicane były sezonowymi owocami i warzywami, a także były urozmaicone pod względem kolorystyki, smaku i techniki przyrządzania posiłków.

Do teoretycznej oceny sposobu żywienia pobrano 2 próbki dekadowych zestawień produktów (1 z bloków żywienia w szpitalach, 1 z bloku żywienia w domu opieki społecznej). Wszystkie oceniane próbki nie spełniały zalecanych norm. Głównym powodem kwestionowania dekadowych zestawień produktów była zaniżona podaż produktów bogatych w wapń i witaminę C.

W celu oceny sposobu żywienia pobierano również próbki posiłków do badań laboratoryjnych. Pobrano łącznie do badań laboratoryjnych pobrano 5 próbek posiłków , w tym 2 próbki posiłków

obiadowych (1 próbkę pobrano w domu pomocy społecznej i 1 próbkę w stołówce szkolnej) oraz 3 próbki posiłków stanowiących całodzienną rację pokarmową (pobrano w bloku żywienia w szpitalu).

W wyniku wykonanych badań laboratoryjnych pobrane próbki posiłków zostały zakwestionowane z uwagi na zbyt dużą zawartość chlorku sodu. Ponadto stwierdzono zaniżoną wartość energetyczną posiłku pobranego w stołówce szkolnej i w bloku żywienia w szpitalu oraz zawyżoną wartość energetyczną w posiłku pobranym w domu pomocy społecznej.

Reasumując należy stwierdzić, że sposób żywienia w roku 2019 utrzymywał się na podobnym poziomie, jak w latach poprzednich.

V. Działalność administracyjna i represyjna będąca wynikiem urzędowych kontroli żywności na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia tabela:

Rok	Ilość obiektów w ewidencji	Ilość obiektów skontrolowanych	Ilość przeprowadzonych kontroli	Ilość wydanych decyzji	Ilość i suma mandatów
2019	1823	467	540	163	69/12100
2018	2038	435	471	144	58/8300
2017	1615	527	568	139	63/10200

W roku 2019 w celu poprawy stanu sanitarnego wydano 163 decyzji administracyjnych.

Ponadto w 2019 roku wydano 71 decyzji dotyczących zatwierdzenia nowouruchomionych obiektów.

Wnioski :

Podsumowując wyniki przeprowadzanych działań kontrolnych należy stwierdzić, że stan sanitarny zakładów branży spożywczej zlokalizowanych na terenie powiatu białostockiego, a będących pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Białymstoku, w porównaniu do roku poprzedniego uległ pogorszeniu, co skutkowało wydaniem większej liczby decyzji nakazujących poprawę stanu sanitarnego oraz zastosowaniem większej liczby mandatów karnych, natomiast poprawiła się jakość zdrowotna żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu.

Zakłady pracy

Oddział Higieny Pracy wykonuje zadania z zakresu ochrony zdrowia populacji ludzi pracujących. Dwa podstawowe cele tj :

- ❖ poprawa warunków pracy w aspekcie zdrowotnym,
- ❖ profilaktyka chorób zawodowych i parazawodowych

są realizowane poprzez:

- lustrację stanowisk pracy w zakładach,
- ocenę zdrowotną warunków środowiska pracy,
- pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia,
- ocenę stopnia narażenia na czynniki szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia,
- monitoring zagrożeń zawodowych,
- ocenę podejmowanych środków zapobiegawczych,
- ocenę ryzyka zawodowego,
- ocenę badań kontrolnych lekarskich pracowników i prowadzonej profilaktyki zawodowej,
- promocję zdrowia w środowisku pracy,
- egzekwowanie poprawy na drodze postępowania administracyjnego.

Ponadto w dziedzinie chemicznego bezpieczeństwa zdrowotnego egzekwujemy

- przestrzeganie, przez osoby wprowadzające substancje i mieszaniny chemiczne do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przez użytkowników substancji lub mieszanin chemicznych, obowiązków wynikających z ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach i rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady,
- przestrzeganie przez podmioty wprowadzające do obrotu prekursorów narkotyków grupy 2 i 3 obowiązków wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady,
- przestrzeganie zakazu produkcji i obrotu środkami zastępczymi (dopalaczami) wynikającego z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- przestrzeganie przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu produktów biobójczych i substancji czynnych oraz ich stosowania w działalności zawodowej,
- przestrzeganie przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu i stosowania oraz właściwości środków powierzchniowo czynnych i detergentów.

Kontrola przestrzegania ww. przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne ma na celu:

- wdrożenie zasad określających warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i mieszanin chemicznych oraz środków powierzchniowo czynnych i detergentów, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko,
- zapobieganie zagrożeniom zdrowia ludzi, które mogą być wynikiem działania produktów biobójczych,
- zwalczanie niedozwolonego obrotu substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii.

W roku 2019 na obszarze powiatu białostockiego zewidencjonowano 671 zakładów pracy podlegające nadzorowi Oddziału Higieny Pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku. Z tego skontrolowano 164 zakłady, w których występują czynniki szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia. W tej grupie 28 to zakłady, w których występują czynniki rakotwórcze i mutagenne.

1. Ocena zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia

I. Liczba osób zatrudnionych w zakładach skontrolowanych – 8477

II. Liczba osób pracujących w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi w zakładach skontrolowanych – 177, w tym m. in.:

1. w zakładach produkcji metalowych wyrobów gotowych – 28 os.,
2. w zakładach produkcji wyrobów z drewna – 56 os.,
3. w zakładach budowlanych – 18 os.,
4. w zakładach produkcji maszyn i urządzeń – 10 os.,
5. w pozostałych zakładach – 65 os.

Zatrudnieni na terenie powiatu białostockiego są ekspozowani na następujące czynniki rakotwórcze i mutagenne:

1. Czynniki chemiczne

- benzyna, niskowrząca benzyna niespecyfikowana – 31 os.,
- związki chromu (VI) – 27os.,
- tlenek niklawy – 27os.,
- dwutlenek niklu – 27os.,
- formaldehyd-14 os.,
- tlenek chromu-6 os.,
- fenoloftaleina – 3 os.
- chromian potasu-1 os.,

2. Procesy technologiczne

- prace związane z narażeniem na pył drewna twardego – 48 os.,
- procesy technologiczne związane z narażeniem na działanie wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych – 25 os.

3. Czynniki fizyczne

- promieniowanie jonizujące – 4 os.

Na ww. czynniki rakotwórcze i mutagenne największa liczba pracowników jest ekspozowana w następujących zakładach:

1. Kotniz w Zaściankach – 27 os.,
2. Schody Chudziński w Choroszczy-11 os.,
3. Grupa Drogowa „Podlasie” Sp. z o.o. w Hryniewiczach - 11 os.,
4. Zakład Stolarski Złoty Sęk w Czarnej Białostockiej – 10 os.,
5. ANIN Sokołowski w Kleosinie-10 os.,
6. Metalowiec Sp. z o. o. w Fastach – 10 os.
7. CHM Sp. z o.o. w Lewickie - 9 os.,

W celu zminimalizowania zawodowego narażenia pracujących na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy podejmowane są wielokierunkowe działania profilaktyczne.

Radykalną metodą jest eliminacja czynnika rakotwórczego z procesu technologicznego, zamiana na inny nie rakotwórczy lub zminimalizowanie czasu ekspozycji podczas procesu pracy. Narażenie na fizyczne i chemiczne czynniki rakotwórcze jest także minimalizowane poprzez różnorodne ochrony zbiorowe i indywidualne.

W lustrowanych w 2019 roku zakładach, w których kontrolowano realizację przepisów prawnych dotyczących czynników rakotwórczych i mutagennych stwierdzono, że 54% pracodawców nie przestrzegało tych przepisów. Nieprawidłowości usunięto poprzez wydane nakazy administracyjne.

III. Liczba osób pracujących w ekspozycji na pozostałe czynniki szkodliwe dla zdrowia w zakładach skontrolowanych, dla których określono ich dawki dla pracowników – 5456,

w tym :

1. Czynniki fizyczne

- hałas słyszalny – 3426 os.,
- hałas ultradźwiękowy – 5 os.,
- pyły – 1733 os.,
- wibracja miejscowa – 425 os.,
- wibracja ogólna – 724 os.,
- mikroklimat zimny/gorący – 59 os.,
- pola i promieniowania elektromagnetyczne – 4 os.,
- promieniowanie podczerwone – 94 os.,
- promieniowanie ultrafioletowe – 359 os.,
- promieniowanie widzialne – 357 os.

2. Czynniki chemiczne – łącznie 645 pracowników, w tym:

- tlenek węgla – 510 os.,
- związki żelaza – 296 os.,
- związki manganu – 360 os.,
- krzemionka krystaliczna-244 os.,
- tlenki azotu –59 os.,
- miedź i jej związki – 55 os.,
- ksylen – 50 os.,
- toluen – 45 os.,
- octan etylu – 44 os.,
- alkohol propylowy –30 os.
- aceton – 27 os.,
- alkohol etylowy – 21 os.,

Ponadto zatrudnieni w zakładach powiatu białostockiego są ekspozowani w środowisku pracy na następujące zidentyfikowane i badane czynniki chemiczne szkodliwe dla zdrowia: alkohol n-butylowy, ditlenek siarki, etylobenzen, kwas mrówkowy, nafta, octan 2-butoksyetylu, octan n-butylu, oleje mineralne, tritlenek glinu, trimetylobenzen, tetrachloroeten, tytan i jego związki, wodorotlenek sodu, benzyna ekstrakcyjna.

3. Czynniki biologiczne (wirusy, bakterie, grzyby, pasożyty wewnętrzne) – 1454os.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dot. narażenia na czynniki biologiczne to:

- zatrudnianie pracowników, narażonych na zakaźny czynnik biologiczny (wirus KZM), nie uodpornionych za pomocą dostępnych szczepionek,

- nie uwzględnienie biologicznych czynników szkodliwych dla zdrowia w ocenie ryzyka zawodowego pracownika
- brak rejestru prac narażających i rejestru narażonych na czynniki biologiczne.

W ponad pięcioletniej grupie eksponowanych na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy – 456 osób pracowało w narażeniu na czynniki szkodliwe dla zdrowia powyżej dopuszczalnego natężenia/stężenia, w tym na:

- hałas słyszalny – 93os.,
- pył drewna-3 os.,
- promieniowanie podczerwone – 89 os.,
- promieniowanie ultrafioletowe –359 os.,
- promieniowanie widzialne – 357 os.

Najwięcej narażonych na czynniki szkodliwe dla zdrowia w wartościach ponadnormatywnych pracuje w:

- zakładach produkcji gotowych wyrobów metalowych – 147 os.,
- zakładach produkcji maszyn i urządzeń – 128os.,
- zakładach produkcji wyrobów z drewna – 55 os.,
- zakładach naprawy, konserwacji i instalowania maszyn i urządzeń-46 os.,
- zakładach produkcji wyrobów tekstylnych – 19 os.,
- zakładach budowlanych –18 os.,
- zakładach produkcji z tworzyw sztucznych-12 os.,

W sumie w 34 zakładach stwierdzono przekroczenia wskaźnika oceny narażenia – najwyższego dopuszczalnego natężenia lub stężenia czynnika szkodliwego dla zdrowia pracowników, m. in. w następujących:

- SAMASZ Sp. z o.o. w Zabudowie - 109 os.,
- Promostal Sp. z o. o. w Czarnej Białostockiej – 65 os.,
- Warsztaty Wagonów Kolejowych w Łapach-46 os.,
- Kotniz w Zaściankach – 27 os.,
- Dak-Pol Zakład Drzewny Sp. z o. o. w Czarnej Białostockiej – 22 os.,
- Dominowood Sp. z o.o. w Czarnej Białostockiej-26 os.,
- Witraż Sp. z o.o. w Łyskach-12 os.,
- Instalbud w Czarnej Białostockiej – 18 os.,
- PPHU Umipled w Michałowie – 10 os.,
- KAN Sp. z o.o. w Kleosinie - 11.os.,

- Cynkomet Sp. z o. o. w Czarnej Białostockiej – 23 os.,
- Promotech-KM Sp. z o.o. w Łapach-10 os.,
- Metalowiec Sp. z o. o. w Fastach – 9 os.
- KAPS Sp. z o.o. w Halickie-9 os.,

W celu obniżenia narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, pracodawcy obligowani decyzjami administracyjnymi, wdrażają różnorodne środki zaradcze. Najbardziej efektywne okazały się przedsięwzięcia techniczne i technologiczne w zakresie:

- skrócenie rzeczywistego czasu ekspozycji (rotacja, dublowanie pracowników),
- wymiany i modernizacji parku maszynowego,
- technicznych rozwiązań tłumienia hałasu i wibracji,
- napraw, konserwacji sprzętu i maszyn,
- zastosowania nowych rozwiązań wentylacyjnych na stanowiskach pracy.

Powyższe działania pozwoliły na obniżenie ponadnormatywnych wartości stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia pracowników do wartości poniżej norm higienicznych, na przykład :

- w Abakus Okna S.A. w Choroszczy obniżono do obowiązujących norm higienicznych narażenie na hałas dla 32 pracowników na stanowisku operatora maszyn do produkcji okien PCV poprzez przegląd i konserwację maszyn oraz skrócenie czasu narażenia,

-w Dak-Pol Sp. z o.o. w Czarnej Białostockiej obniżono do obowiązujących norm higienicznych narażenie na hałas dla 4 pracowników na stanowisku pilarza poprzez wymianę na nowy używanego sprzętu,

-w Cynkomet Sp. z o.o. w Czarnej Białostockiej obniżono do obowiązujących norm higienicznych narażenie na związki manganu dla 8 pracowników na stanowisku spawacza poprzez zamontowanie na stanowisku wentylacji miejscowej,

-w Agrokompleks Sp.j. w Suraziu obniżono do obowiązujących norm higienicznych narażenie na pył pochodzenia organicznego dla 1 pracownika na stanowisku mieszania pasz poprzez przegląd i czyszczenie wentylacji,

-w PPHU Umipled w Michałowie obniżono do obowiązujących norm higienicznych narażenie na hałas dla 18 pracowników na stanowiskach operatorów maszyn w wykończalni tkanin poprzez wdrożenie programu organizacyjno-technicznego, w tym modernizacji maszyn i urządzeń mających wpływ na poziom hałasu,

Zakłady także wyznaczają i oznakowują strefy zagrożeń wokół źródeł emisji szkodliwego promieniowania, hałasu i czynników rakotwórczych co daje również efekt istotnego zmniejszenia stopnia narażenia.

W przypadku wyczerpania możliwości technicznych, technologicznych i organizacyjnych stosowane są środki ochrony indywidualnej. Dobrze dobrane ochrony osobiste, posiadające certyfikaty na znak bezpieczeństwa i deklarację zgodności oraz egzekwowanie ich stosowania przez pracowników w procesie pracy powodują minimalizację lub eliminację narażenia na określony czynnik szkodliwy dla zdrowia. Ma to szczególne znaczenie w pracach narażających na promieniowania optyczne, hałas, i zapylenie.

Prowadzony monitoring badań omówionych wyżej zagrożeń zawodowych pozwala na bieżącą identyfikację tych czynników szkodliwych dla zdrowia oraz ocenę stopnia narażenia. W trakcie przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że 48 pracodawców nie dokonywało, w sposób określony w przepisach, badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. Stanowiło to 29% skontrolowanych pracodawców. Nieprawidłowości wyegzekwowano na drodze wydanych administracyjnych decyzji.

W ramach prowadzonego nadzoru sanitarnego nad środowiskiem pracy przeprowadzono następujące ilości kontroli:

- 164 – ogółem w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy,
- 28 – w zakresie zagrożeń czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi,
- 39 – w zakresie zagrożeń czynnikami biologicznymi,
- 126 – w zakresie bezpiecznego stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin,
- 16 – w zakresie bezpiecznego stosowania produktów biobójczych.

W wyniku rocznej działalności wydano 96 decyzji na stwierdzone nieprawidłowości, w efekcie czego poprawiono warunki zdrowotne środowiska pracy w zakładach, których te decyzje dotyczyły.

2. Choroby zawodowe

Następstwem oddziaływania szkodliwych warunków pracy są choroby zawodowe. W 2019 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wszczął 27 postępowań w sprawie zgłoszonych podejrzeń chorób zawodowych pracowników z powiatu ziemskiego. Po dokonaniu analizy zgromadzonych dokumentów medycznych i stopnia narażenia zawodowego na czynniki szkodliwe dla zdrowia wydano 17 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej i 10 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

W roku sprawozdawczym odnotowano wzrost ilości stwierdzonych chorób zawodowych w odniesieniu do roku 2018, a w szczególności zakaźnych chorób zawodowych odkleszczowych tj. boreliozy. Na podobnym poziomie utrzymuje się ilość zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych, które dotyczą głównie rolników. W pozostałych przypadkach nie odnotowano chorób zawodowych.

Struktura stwierdzonych chorób zawodowych w 2019 roku i analiza porównawcza z okresem od 2008 roku.

Jednostka chorobowa	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych								1			2	
Alergiczny nieżyt nosa			1									
Przewlekłe choroby narządu głosu	1	1			1							
Choroby skóry	1						1					
Choroby zakaźne i inwazyjne, w tym:	23	14	13	19	11	10	15	9	9	17	9	
-Wirusowe zapalenie wątroby typ C				1								
-Kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych	2		2	3		2	4	2	1	3	3	4
-Bakteryjne zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych						1						
-Borelioza	21	14	11	15	11	7	11	7	6	14	6	13
-Tularemia									1			
-Gruźlica									1			
Zespół cieśni nadgarstka				1		1						
Zawodowe uszkodzenie słuchu			1			1						
OGÓLEM	25	15	15	20	12	12	16	10	9	17	11	17

Istotna w zapobieganiu chorobom zawodowym jest prawidłowa realizacja wstępnych, okresowych i kontrolnych badań lekarskich pracowników oraz prowadzona profilaktyka lekarska w zakładach. W większości skontrolowanych w roku sprawozdawczym zakładów pracy nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości

z zakresu profilaktycznych badań lekarskich pracowników. Pracownicy w większości przypadków kierowani są z właściwą częstotliwością na te badania, a przeprowadzane badania dodatkowe są adekwatne do narażenia zawodowego, co świadczy, że informacja w skierowaniu udzielana przez pracodawców o zagrożeniach zawodowych w środowisku pracy zatrudnionych, jest w większości

przypadków pełna i zgodna z rzeczywistością. Badania te wykonują placówki służby zdrowia i lekarze posiadający odpowiednie uprawnienia.

Wśród kontrolowanych zakładach stwierdzono zatrudnienie pracowników bez aktualnych badań okresowych. W kilku zakładach stwierdzono brak, wpisanej w skierowaniach na badania profilaktyczne, informacji o narażeniu na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy.

W roku minionym stwierdzono prawidłową realizację monitoringu stanu zdrowia pracowników wykonujących pracę w warunkach występowania przekroczeń wskaźników oceny czynnika szkodliwego dla zdrowia. Analizy stanu zdrowia są pełne i coraz bardziej przystępne dla pracodawców, umożliwiające obserwację procesu skutków zdrowotnych w związku z narażeniem, co umożliwia właściwą profilaktykę i niedopuszczenie do rozwoju chorób zawodowych.

3. Nadzór nad substancjami i preparatami chemicznymi niebezpiecznymi

W celu zapewnienia zdrowotnego bezpieczeństwa chemicznego egzekwowano przepisy ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach oraz ustawy o produktach biobójczych poprzez przeprowadzone w roku 2019 następujące ilości kontroli :

- 28 u wprowadzających do obrotu niebezpieczne substancje i preparaty chemiczne,
- 126 u stosujących te substancje i preparaty w działalności zawodowej,
- 15 u wprowadzających do obrotu produkty biobójcze,
- 3 u pierwszych wprowadzających do obrotu detergenty.

Stwierdzono nieprzestrzeganie obowiązujących przepisów w zakresie ww. ustaw przez:

- 43% podmiotów wprowadzających do obrotu niebezpieczne substancje i preparaty chemiczne,
- 14% podmiotów stosujących te substancje i preparaty w działalności zawodowej,
- 13% podmiotów wprowadzających produkty biobójcze

Najczęściej powtarzające się nieprawidłowości stwierdzone u wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne stwarzające zagrożenie, w tym produkty biobójcze i detergenty oraz je stosujących w działalności zawodowej, dla których wydano nakazy w decyzjach dotyczyły:

-sprzedaży mieszanin niebezpiecznych dla konsumentów w opakowaniu bez wyczuwalnego dotykem ostrzeżenia o niebezpieczeństwie i/lub bez zamknięcia utrudniającego otwarcie przez dzieci,

-wprowadzania do obrotu produktów biobójczych bez stosownego pozwolenia Ministra Zdrowia,

-nie zgłaszania przez wprowadzającego lub stosującego mieszaniny stwarzającej zagrożenie do Inspektora do Spraw Substancji Chemicznych ,

- wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej mieszanin chemicznych niebezpiecznych:

- bez kart charakterystyki lub z nieprawidłowymi kartami charakterystyki,
- z niewłaściwym oznakowaniem opakowania,
- z niewłaściwą klasyfikacją mieszaniny chemicznej stwarzającej zagrożenie

Wszelkie nieprawidłowości w tym zakresie wyegzekwowano w postępowaniu administracyjnym poprzez 79 nakazy, które zostały zawarte w wydanych decyzjach.

4. Nadzór nad przestrzeganiem zapisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

Prekursory grupy 2 i 3 w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii to substancje służące do produkcji narkotyków lub substancje będące substratami w reakcjach chemicznych prowadzących do otrzymania narkotyków.

W roku minionym nie stwierdziliśmy nieprawidłowości i niedozwolonego obrotu prekursorami. Nie odnotowano przypadku zgłoszenia przez podmioty gospodarcze okoliczności takich jak nietypowe zamówienia lub transakcje z udziałem prekursorów narkotyków, które mogły budzić podejrzenie, iż substancje wprowadzane do obrotu mogły być wykorzystane do celów nielegalnego wytwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku prowadzi monitoring obecności na rynku środków zastępczych (dopalaczy) poprzez planowane kontrole obiektów stacjonarnych, kontrole przeprowadzane na skutek zgłoszonych interwencji, kontrole przeprowadzone na skutek zgłoszeń podejrzeń o obrocie środkami zastępczymi uzyskanych od Policji i Służby Celnej.

W roku 2019 nie stwierdzono na terenie powiatu ziemskiego obiektów wprowadzających „dopalacze”.

Obiekty nauczania i wychowania

Na terenie powiatu ziemskiego nadzorem objęto 118 placówek nauczania, wychowania i opieki dla dzieci

i młodzieży, w tym 17 placówek sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do 3 lat, 45 przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego, 38 szkół podstawowych, 2 filie szkół podstawowych, 8 zespołów szkół, 1 szkołę średnią, 2 internaty, 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze i 3 placówki wsparcia dziennego.

Skontrolowano 85 stałych placówek nauczania i wychowania i 33 turnusy wypoczynku dzieci i młodzieży.

Podczas prowadzonego nadzoru dokonano oceny:

1. Stanu sanitarnego i technicznego obiektów nauczania i wychowania.
2. Organizacji zajęć w szkołach w aspekcie higieny procesu nauczania.
3. Przestrzegania przepisów w zakresie stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin.
4. Zaopatrzenia placówek nauczania i wychowania w wodę.
5. Organizacji i sposobu dożywiania uczniów w szkołach.
6. Dowożenia dzieci do szkół.
7. Warunków wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.
8. Warunków w zakresie bezpieczeństwa i higieny w nowo powstających placówkach.

1. Stan sanitarny i techniczny obiektów nauczania i wychowania

Wydano 4 decyzje administracyjne na poprawę stanu technicznego obiektów, znajdujących się w nich urządzeń i sprzętu. Wydano 11 decyzji administracyjnych prolongujących terminy wykonania decyzji wydanych w latach poprzednich. Ze względu na brak środków finansowych przewidzianych na prace remontowe, terminy wykonania decyzji prolongujących ustalano głównie na 2020 rok. Wygezwawano wykonanie w całości 6 decyzji administracyjnych wydanych w latach ubiegłych.

W 3 placówkach stwierdzono nieprawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej. Warunki zakwestionowano ze względu na zły stan techniczny pomieszczeń sanitarnych. W 2019 roku nie stwierdzono pomieszczeń sanitarnych bez dostępu do ciepłej bieżącej wody i bez zapewnienia środków higienicznych.

W żadnym z kontrolowanych obiektów nie stwierdzono zaniedbań w zakresie czystości i porządku. Nie stosowano sankcji karnych w postaci mandatu.

Szczegółowe informacje w rozbiciu na rodzaje zakładów nauczania i wychowania przedstawiono w tabeli:

Nadzór sanitarny nad placówkami nauczania i wychowania w 2019 roku

Rodzaj zakładu	liczba zakładów w ewidencji	publicznych	Niepublicznych	liczba zakładów skontrolowanych	liczba placówek o złym stanie sanitarno-technicznym	Nieprawidłowe warunki do utrzymania higieny	Liczba wydanych decyzji w związku z: stwierdzonymi uchybieniami
<i>1</i>					7	8	9
żłobki/kluby malucha	17	2	15	14	0	0	0
przedszkola	45	31	14	37	0	1	0
szkoły podstawowe	38	34	4	27	0	1	2
filie szkół podstaw.	2	2	0	0	0	1	0
zespoły szkół	8	7	1	4	0	0	2
śr. szk. zawodowe	1	1	0	0	0	0	0
internaty	2	2	0	2	0	0	0
placówki opiekuńczo-wychowawcze	2	1	1	1	0	0	0
placówki wsparcia dziennego	3	0	3	0	0	0	0
ogółem	118	80	38	85	0	3	4

Ponadto wyodrębniono funkcjonowanie w zespołach szkół następujących rodzajów placówek nauczania i wychowania:

Zespoły szkół - 8 zespołów, w tym:	Przedszkola - 6
	Szkoły podstawowe – 7
	Licea ogólnokształcące - 1
	Zasadnicza szkoła zawodowa - 1

Nadzór sanitarny nad pozostałymi placówkami nauczania i wychowania funkcjonującymi na terenie powiatu białostockiego pełnił Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku.

Zamiany w infrastrukturze

W 2019 roku wpisano do ewidencji nowo powstałe placówki, w tym 1 niepubliczny żłobek i 2 niepubliczne przedszkola. Jedną szkołę podstawową z punktem przedszkolnym przekształcono w zespół szkół. Objęto również nadzorem Zespół Szkół w Michałowie. Zlikwidowano dwa żłobki niepubliczne i jedno niepubliczne przedszkole.

Rodzaj placówki		Liczba placówek								
		nowo od-danych w nowych obiektach	nowo otwartych w obiektach istniejących	do nowych obiektów lub z rozbudowaną bazą dydaktyczną	zlikwidowanych	po remontach generalnych	z nowo oddanymi obiektami sportowymi	z modernizowanymi blokami sportowymi	z nowo otwartymi blokami żywienia	ze modernizowanymi blokami żywienia
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Żłobki/kluby	1	1	0	0	2	0	0	0	1	0
Przedszkola	2	1	1	0	1	0	0	0	0	0

Szk. Podst.	3	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Licea	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Technika	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zas. Szk. Zaw.	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zespoły szkół	7	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Szkoły wyższe	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe placówki	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OGÓŁEM	10	2	2	0	4	0	0	0	1	0

Ponadto w większości placówek przeprowadzono remonty bieżące polegające na malowaniu części pomieszczeń placówek i/lub doprowadzeniu do należytego stanu technicznego podłóg. Przeprowadzono podstawowe remonty sanitariatów (malowanie pomieszczeń, wymiana urządzeń sanitarnych, wyłożenie ścian glazurą i posadzek terakotą).

2. Organizacja zajęć w szkołach w aspekcie higieny procesu nauczania

Higieniczną ocenę rozkładów lekcji przeprowadzono w 28 szkołach obejmując badaniem 58 oddziałów.

W wyniku prowadzonego nadzoru ustalono, że w 5 szkołach obowiązywały przerwy 5-minutowe, uczniowie jednej szkoły rozpoczynali lekcje przed godziną 8.00, uczniowie trzech szkół kończyli zajęcia po godzinie 16.00 .

Rodzaj szkoły	Liczba skontrolowanych szkół w aspekcie higienicznej organizacji zajęć	Liczba szkół, w których stwierdzono		
		5-minutowe przerwy	rozpoczynanie zajęć przed godziną 8	kończenie zajęć po godzinie 16.00
szkoły podstawowe (samodzielne i funkcj. w zespołach szkół)	28	5	1	3

Stan w zakresie higienicznej organizacji zajęć szkolnych w stosunku do roku ubiegłego utrzymał się na podobnym poziomie.

3. Stosowanie substancji chemicznych i ich mieszanin

Na koniec roku odnotowano posiadanie odczynników chemicznych przez 10 szkół. W 2019 roku zwiększyła się liczba szkół posiadających odczynniki chemiczne o jedną placówkę. W trakcie przeprowadzanych kontroli oceniano warunki przechowywania i stosowania substancji i preparatów chemicznych w 6 szkolnych pracowniach chemicznych.

Nieprawidłowości nie stwierdzono. We wszystkich skontrolowanych szkołach osoby pracujące z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami zapoznały się z kartami charakterystyki i miały możliwość stałego korzystania z nich. W pracowniach chemicznych były wywieszane regulaminy określające zasady BHP.

Uczniowie i pracownicy byli wyposażeni w środki ochrony indywidualnej oraz mieli zapewnione wszystkie wymagane środki do udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku. Nauczyciele zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Nie stwierdzono substancji chemicznych przeterminowanych.

4. Zaopatrzenie placówek nauczania i wychowania w wodę

Nadzorowane zakłady nauczania i wychowania w 2019 roku, podobnie jak w latach ubiegłych korzystały z wody dobrej jakości.

Jedna placówka - Szkoła Podstawowa w Konopkach Pokrzywnicy do celów spożywczych korzystała z wody butelkowanej, a z wody z wodociągu lokalnego tylko do celów sanitarnych (z powodu niespełniania parametrów fizyko-chemicznych).

5. Organizacja i sposób dożywiania uczniów w szkołach

Dożywianie uczniów prowadziło 27 skontrolowanych szkół, w tym 25 szkół podstawowych samodzielnych i 2 szkoły podstawowe w zespołach szkół. Uczniowie otrzymywali posiłki ciepłe (dwudaniowe i jednodaniowe) i napoje. Ciepłe posiłki zapewniono uczniom w 27 szkołach. Z tej formy dożywiania skorzystało 4567 uczniów, w tym z obiadów 4167 i z posiłków jednodaniowych

400 uczniów. Napój otrzymało 3961 dzieci w 24 szkołach. Szczegółowe informacje z uwzględnieniem typów szkół oraz realizowanych form dożywiania przedstawia tabela:

Dożywianie uczniów w szkołach

Rodzaj placówki		Ogólna liczba szkół prowadzących dożywianie	Liczba szkół wydających posiłki	Forma dożywiania				
Liczba szkół skontrolowanych	Liczba uczniów w szkołach			Liczba uczniów korzystających z dożywiania	obiad	posilek I-daniowy	śniadanie	napój
szkoły podstawowe samodzielne		25	liczba szkół	22	3	1	22	24
27	6824		liczba uczniów	3983	400	47	3799	1172
Szkoły podstawowe w zespołach		2	liczba szkół	2	0	0	2	1
4	384		liczba uczniów	184	0	0	162	15
ogółem		27	liczba szkół	24	3	1	24	25
31	7208		liczba uczniów	4167	400	47	3961	1187

Z przeprowadzonej analizy wynika, że dożywianie uczniów było prowadzone w 87% skontrolowanych szkół. Z obiadów i posiłków ciepłych jednodaniowych skorzystało 63% uczniów uczęszczających do szkół. Dofinansowanie do obiadów i posiłku ciepłego jednodaniowego otrzymało 26% uczniów. Napój otrzymało 55% uczniów. W ramach napoju uczniowie otrzymywali mleko. Ponadto owoce i warzywa zapewniono 4151 uczniom (58%) w 24 szkołach podstawowych (77%).

6. Dowożenie dzieci do szkół

	Dowożenie autobusami szkolnymi	Dojazdy autobusami kursowymi PKS	Dojazdy PKP	Dojazdy autobusami MPK	Zapewniona opieka pedagoga lub osoby dorosłej
szkoły podstawowe	21 szkół / 2492 uczniów	-	-	-	tak

Wyjazdy do szkół najczęściej odbywały się w godz. 7⁰⁰- 7²⁰, najwcześniej o godz. 6⁴⁰. Uczniowie szkół najczęściej powracali do domu w godzinach 15⁰⁰-16⁰⁰, najwcześniej ok. godz. 13³⁰.

Uczniowie na autobusy szkolne czekali w świetlicach, salach lekcyjnych, czytelnich. We wszystkich szkołach zapewniono opiekę osoby dorosłej podczas dowożenia uczniów autobusami szkolnymi.

7. Warunki wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży

Sprawowano nadzór nad zimowym i letnim wypoczynkiem dzieci i młodzieży zorganizowanym na terenie powiatu białostockiego. Skontrolowano 9 turnusów zimowego wypoczynku i 24 turnusy letniego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Podczas przeprowadzonych czynności nie stwierdzono nieprawidłowości w kontrolowanych placówkach wypoczynku.

8. Warunki w zakresie bezpieczeństwa i higieny w nowo powstających placówkach

Wydano 11 opinii sanitarnych o spełnieniu warunków w zakresie bezpieczeństwa i higieny, w tym 3 opinie dotyczyły nowo powstających placówek i 8 opinii dotyczyło rozszerzenia działalności przeznaczonej na pobyt dzieci. Wydane opinie sanitarne dotyczyły 3 żłobków, 6 przedszkoli, 1 szkoły podstawowej i 1 placówki kształcenia ustawicznego. Wszystkie wydane opinie

sanitarne potwierdziły zapewnienie wymagań w zakresie bezpieczeństwa i higieny oraz wymagań lokalowych i sanitarnych.

Wnioski :

- 1) Liczba niepublicznych żłobków i przedszkoli na terenie powiatu białostockiego utrzymała się na tym samym poziomie co w 2018 roku.
- 2) Systematycznie poprawiają się warunki do nauki i pobytu dzieci i młodzieży w obiektach edukacyjnych na terenie powiatu białostockiego.
- 3) W skontrolowanych placówkach nie stwierdzono zaniedbań w zakresie czystości i porządku.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Prowadzony jest stały nadzór sanitarno-higieniczny nad projektowanymi i będącymi w realizacji obiektami, mający na celu zapewnienie optymalnych warunków sanitarno-higienicznych produkcji oraz pracy, odpoczynku i pobytu ludzi w nowobudowanych, przebudowywanych i modernizowanych obiektach budowlanych.

Podczas uzgadniania dokumentacji projektowej jak i podczas kontroli obiektów w trakcie realizacji można wyeliminować szereg nieprawidłowości natury sanitarno-higienicznej, co często w zrealizowanym już zakładzie ze względów technicznych nie jest możliwe.

W roku 2019 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał na terenie powiatu ziemskiego :

1. opinie w sprawie obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko (w tym ewentualne określenie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko) przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach:
  - opinie stwierdzające obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko z jednoczesnym określeniem zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko - 6
  - opinie nie stwierdzające obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko - 57
  - opinie oceniające oddziaływanie przedsięwzięć nie zaliczanych do mogących oddziaływać na środowisko z uwagi na wystąpienia urzędów miast i gmin - 13
  - opinie określające zakres raportu o oddziaływaniu na środowisko - 1
2. opinie dot. przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko określających warunki ich realizacji:
  - - pozytywnie - 10
  - - pozytywnie z zastrzeżeniami - 0
  - - negatywnie - 0
  - - umarzające postępowanie - 0

3. opinie dot. odstępstwa od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko
- - pozytywnie - 2
  - - negatywnie - 1
4. opinie dot. projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2018r., poz .2081 z późn.zm.)
- - pozytywnie - 14
  - - pozytywnie z zastrzeżeniami - 1
  - - negatywnie - 0
  - - umarzające postępowanie - 0
5. uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartej w prognozie oddziaływania na środowisko
- - pozytywnie - 12
  - - pozytywnie z zastrzeżeniami - 2
  - - negatywnie - 0
  - - umarzające postępowanie - 0
6. uzgodnienia projektów technicznych na etapie pozwolenia na budowę lub zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części,
- - pozytywnie - 13
  - - pozytywnie z zastrzeżeniami - 0
  - - negatywnie - 0
  - - umarzające postępowanie - 1
7. opinie w sprawie zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym:
- - pozytywnie - 20
  - - pozytywnie z zastrzeżeniami - 20
  - - negatywnie - 0
  - - umarzające postępowanie - 1

8. opinie sanitarne odnośnie przydatności do użytkowania innych obiektów (między innymi: aptek)	
• - pozytywnie	- 2
• - pozytywnie z zastrzeżeniami	- 0
• - negatywnie	- 0
• - umarzające postępowanie	- 0
9. ilość kontroli w terenie	- 36

Ponadto należy stwierdzić, iż obiekty przekazywane do użytkowania w roku 2019, w stosunku do obiektów przekazywanych w latach ubiegłych charakteryzowały się podobnym standardem wykończenia wnętrz.

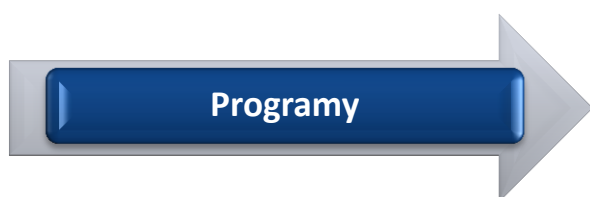
Działalność z zakresu Promocji zdrowia

Działania podejmowane w 2019 roku przez Sekcję Promocji Zdrowia Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku wynikały z:

- Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z 14 marca 1985 roku,
- Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016 – 2020,
- zaleceń Ministerstwa Zdrowia oraz Światowej Organizacji Zdrowia,
- sytuacji epidemiologicznej na świecie, w Polsce oraz w województwie podlaskim i powiecie białostockim,
- potrzeb środowiska lokalnego.

Biorąc pod uwagę powyższe pracownicy Sekcji Promocji Zdrowia realizowali działania, których celem było podnoszenie świadomości, wykształcenie pozytywnych nawyków, zachowań i troski o własne zdrowie i środowisko, a co za tym idzie zmniejszenie zagrożeń zdrowotnych z uwzględnieniem przede wszystkim potrzeb środowiska lokalnego. Dominujące problemy zdrowotne społeczeństwa, problemy środowiska szkolnego skłaniały do realizacji długofalowych programów edukacyjnych, akcji specjalnych i innych działań.

Szczegółowe działania podejmowane w ramach programów i interwencji nieprogramowych w roku 2019 ilustrują poniższe tabele:

L.p	Nazwa interwencji programowej	Podjęte działania	Adresaci	Szacunkowa liczba odbiorców
1.	Pierwotna profilaktyka wad	- propagowanie tematyki podczas zajęć edukacyjnych, imprez prozdrowotnych i	młode kobiety, uczestnicy	150

L.p	Nazwa interwencji programowej	Podjęte działania	Adresaci	Szacunkowa liczba odbiorców
	cewy nerwowej	festynów, rozdawnictwo materiałów edukacyjnych	impresz	
2.	Podlaski Program Zwalczenia Następstw Zdrownotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych w tym:	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie lokalnego programu - prowadzeniu zajęć edukacyjnych z młodzieżą - prowadzenie punktu informacyjno-edukacyjnego, rozdawnictwo materiałów edukacyjnych, organizacja konkursów podczas imprez i festynów : ✓ Zabłudów, Sokole - ekspozycja form wizualnych w PSSE, zamieszczanie informacji na stronie internetowej PSSE Białystok - dystrybucja materiałów o tematyce antynikotynowej uczestnikom imprez oraz osobom zgłaszającym się do stacji - monitoring realizacji programu, 	młodzież, ogół społeczeństwa	186 odbiorców (poza programami przedszkolnymi i szkolnymi i akcjami)
a)	Program Czyste powietrze wokół nas	<ul style="list-style-type: none"> - pozyskanie przedszkoli do realizacji programu - organizacja i przeprowadzenie szkolenia dla przedszkolnych koordynatorów programu - dystrybucja materiałów edukacyjnych do przedszkoli - poradnictwo, instruktaże indywidualne udzielane koordynatorom i realizatorom programu - monitorowanie realizacji programu w przedszkolach (wizytacje programowe) - ocena realizacji programu na podstawie sprawozdań od koordynatorów i przeprowadzonych wizytacji 	dzieci przedszkolne i ich rodzice	616 odbiorców
b)	Program Nie pal przy mnie proszę	<ul style="list-style-type: none"> - pozyskanie szkół do realizacji programu - organizacja i przeprowadzenie szkolenia dla szkolnych koordynatorów programu - dystrybucja materiałów edukacyjnych do szkół - poradnictwo, instruktaże indywidualne udzielane koordynatorom i realizatorom programu - monitorowanie realizacji programu w szkołach (wizytacje programowe) - ocena realizacji programu na podstawie sprawozdań od koordynatorów i przeprowadzonych wizytacji 	dzieci z klas I-III oraz ich rodzice	561 odbiorców
c)	Program Znajdź właściwe rozwiązanie	<ul style="list-style-type: none"> - pozyskanie szkół do realizacji programu - organizacja i przeprowadzenie szkolenia dla szkolnych koordynatorów programu - dystrybucja materiałów edukacyjnych 	uczniowie kl. IV-VII szkół podstawowych	308 odbiorców

L.p	Nazwa interwencji programowej	Podjęte działania	Adresaci	Szacunkowa liczba odbiorców
		<ul style="list-style-type: none"> do szkół - poradnictwo, instruktaże indywidualne udzielane koordynatorom i realizatorom programu - monitorowanie realizacji programu w szkołach (wizytacje programowe) - ocena realizacji programu na podstawie sprawozdań od koordynatorów i przeprowadzonych wizytacji 	, oraz kl. II-III gimnazjów i ich rodzice	
d)	Akcje: Światowy Dzień bez Tytoniu	<ul style="list-style-type: none"> - przesłanie wytycznych do realizacji akcji do podległych placówek - organizacja Światowego Dnia Rzucania Palenia w Radio Akadera i Radio Białystok (konkursy, informacje) - comiesięczny „Konkurs wiedzy o zdrowiu” /w maju na stronie PSSE Białystok w całości poświęcony tematyce antynikotynowej / - ekspozycja form wizualnych w PSSE, zamieszczanie informacji na stronie internetowej PSSE Białystok - dystrybucja materiałów o tematyce antynikotynowej uczestnikom imprez oraz osobom zgłaszającym się do stacji 	ogół społeczeństwa	104 oraz radiosłuchacze (brak możliwości oszacowania ilości odbiorców)
e)	Światowy Dzień Rzucania Palenia	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja Światowego Dnia Rzucania Palenia w Radio Akadera i Radio Białystok (konkursy, informacje) - comiesięczny „Konkurs wiedzy o zdrowiu” /w listopadzie na stronie PSSE Białystok w całości poświęcony był tematyce antynikotynowej / - ekspozycja form wizualnych w PSSE, zamieszczanie informacji tematycznych na stronie internetowej PSSE Białystok - dystrybucja materiałów o tematyce antynikotynowej uczestnikom imprez oraz osobom zgłaszającym się do PSSE 	ogół społeczeństwa	Brak możliwości oszacowania liczby odbiorców
3.	Program Profilaktyki HIV/AIDS oraz akcja Światowy Dzień AIDS	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie harmonogramu działań - organizacja Światowego Dnia AIDS w Radio Akadera (konkursy, informacje) - akcja profilaktyczna z okazji Światowego Dnia AIDS, ekspozycja form wizualnych w PSSE - informacje na stronie internetowej PSSE – akcja Walentynki, szkolenia edukatorów prowadzone przez Res Humanae, tematyka Światowego Dnia AIDS - dystrybucja materiałów o tematyce 	ogół społeczeństwa	191 oraz radiosłuchacze (brak możliwości oszacowania ilości odbiorców)

L.p	Nazwa interwencji programowej	Podjęte działania	Adresaci	Szacunkowa liczba odbiorców
		HIV/AIDS osobom zgłaszającym do stacji - opracowanie sprawozdania z realizacji działań w ramach harmonogramu do Krajowego Centrum ds. AIDS		
4.	Trzymaj formę	- dystrybucja materiałów edukacyjnych do szkół na terenie powiatu białostockiego - realizacja programu w szkołach na podstawie własnych projektów - w ramach realizacji programu w szkołach prowadzono: szkolenia nauczycieli, wykłady i prelekcje dla rodziców i uczniów, pogadanki, instruktaże, pokazy, ćwiczenia, emisje filmów, ekspozycje form wizualnych, konkursy plastyczne, sprawnościowe, wiedzy, imprezy prozdrowotne, rajdy, wycieczki, festyny, przedstawienia teatralne, zajęcia informatyczne, - monitoring realizacji programu w szkołach (wizytacje programowe) - ocena realizacji programu na podstawie sprawozdań od koordynatorów szkolnych i przeprowadzonych wizytacji	uczniowie klas V-VIII szkół podstawowych i III gimnazjów nauczyciele rodzice	uczestniczył o 1562 uczniów i rodziców
5.	Stres pod kontrolą	- pozyskanie szkół do realizacji programu - szkolenie szkolnych koordynatorów programu - dystrybucja ulotek dla szkół realizujących program - realizacja programu w szkołach: edukacja uczniów według scenariuszy zajęć, emisja filmu na temat stresu, rozdawnictwo ulotek - przeprowadzenie warsztatów dla rodziców - konsultacje indywidualne dla uczniów i rodziców z pedagogiem lub psychologiem, koordynatorem szkolnym programu - monitorowanie realizacji programu w placówkach - ocena realizacji programu na podstawie wizytacji placówek i sprawozdań szkolnych koordynatorów	koordynatorzy uczniowie klas maturalnych i ich rodzice	140
6.	Bieg po zdrowie	- pozyskanie placówek do realizacji programu - narady robocze dotyczące, organizacji szkoleń i realizacji programu w placówkach	dzieci z IV kl. SP oraz ich rodzice i opiekunowie	351 odbiorców

L.p	Nazwa interwencji programowej	Podjęte działania	Adresaci	Szacunkowa liczba odbiorców
		<ul style="list-style-type: none"> - szkolenie koordynatorów programu - dystrybucja materiałów do programu - realizacja programu w placówkach - monitorowanie realizacji programu w placówkach (wizytacje programowe) - ocena realizacji programu na podstawie wizytacji placówek i sprawozdań koordynatorów - sporządzenie sprawozdania z realizacji programu 		
7.	Program Profilaktyki Chorób Nowotworowych	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie harmonogramu działań - dystrybucja materiałów edukacyjnych placówkom zgłaszającym się do PSSE - propagowanie tematyki na stronie internetowej PSSE 	Ogół społeczeństwa	ok. 70

Interwencje nieprogramowe

L.p	Nazwa interwencji nieprogramowej	Podjęte działania	Adresaci	Szacunkowa liczba odbiorców
1	2	3	4	5
1.	Letnia szkoła bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> - pozyskanie partnerów do współrealizacji akcji - przeprowadzenie zajęć edukacyjnych, konkursów, zabaw, rozdawnictwo materiałów edukacyjnych podczas kolonii i półkolonii letnich - sporządzenie sprawozdania z realizacji akcji 	uczestnicy placówek wypoczynku letniego w Michałowie, Ogrodnickach, Supraślu	57
2.	Hasło roku i Światowy Dzień Zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> - przesłanie wytycznych dotyczących hasła roku do podmiotów leczniczych i placówek nauczania i wychowania na terenie działania PSSE Białostok - propagowanie tematyki hasła roku podczas festynów i imprez plenerowych - dystrybucja materiałów edukacyjnych do podległych placówek i osobom 	ogół społeczeństwa	190

		<p>zainteresowanym</p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie i przygotowanie form wizualnych do prezentacji na terenie PSSE i podczas imprez plenerowych - umieszczenie informacji na stronie internetowej PSSE 		
3.	Profilaktyka grypy	<ul style="list-style-type: none"> - umieszczenie ulotek dotyczących profilaktyki grypy w stojaku na holu II piętra oraz plakatu w budynku PSSE - zamieszczenie artykułu na stronie internetowej PSSE Białystok - dystrybucja materiałów osobom zgłaszającym się do stacji 	ogół społeczeństwa	ok. 365
4.	Kampania „Jasne jak słońce”	<ul style="list-style-type: none"> - zamieszczenie informacji na stronie internetowej www.psse.bialystok.pl - dystrybucja materiałów - przesłanie pism informujących o akcji do urzędów miast i gmin z prośbą o rozpropagowanie w swoich środowiskach 	ogół społeczeństwa	Brak możliwości oszacowania liczby odbiorców
5.	Profilaktyka chorób przenoszonych przez kleszcze	<ul style="list-style-type: none"> - dystrybucja materiałów edukacyjnych - zamieszczenie informacji na stronie internetowej www.psse.bialystok.pl - ekspozycja form wizualnych w PSSE - wystosowanie pism do UM i G o rozpropagowanie konferencji „Profilaktyka chorób zakaźnych –proste kroki do sukcesu przedsiębiorstwa i zbudowania zdrowego środowiska pracy” 	ogół społeczeństwa	Brak możliwości oszacowania liczby odbiorców
6.	Profilaktyka, promocja zdrowia i promowanie zdrowego stylu podczas imprez środowiskowych	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja punktów informacyjno – edukacyjnych, prowadzenie konkursów, rozdawnictwo materiałów itp. podczas i imprez plenerowych 	ogół społeczeństwa	270
7.	Upowszechnianie informacji, materiałów edukacyjnych, pomocy metodycznych	<ul style="list-style-type: none"> - umieszczenie informacji na stronie internetowej PSSE nt. profilaktyki oraz promocji zdrowia - opracowanie i przesłanie wytycznych do pracy w zakresie OZ i PZ w 2018r. do podmiotów leczniczych - przesyłanie informacji do urzędów miast i gmin z prośbą o rozpropagowanie akcji i informacji dotyczących profilaktyki i promocji zdrowia 	ogół społeczeństwa	50 - bezpośrednich , (brak możliwości oszacowania całkowitej liczby odbiorców)
8.	Współudział w konkursach, olimpiadach, mistrzostwach organizowanych przez inne placówki	<ul style="list-style-type: none"> - uczestnictwo w pracach jury XXVI Ogólnopolskiej Olimpiady Promocji Zdrowego Stylu Życia-etap okręgowy - uczestnictwo w pracach jury XVI Ogólnopolskich Mistrzostw Pierwszej Pomocy PCK –etap rejonowy - uczestnictwo w pracach jury XXVII Ogólnopolskiej Olimpiady Promocji 	Oddział Okręgowy i Rejonowy PCK	50

		Zdrowego Stylu Życia PCK – etap rejonowy – uczestnictwo w jury konkursu „Zdrowym być”		
--	--	--	--	--

Pozostała działalność

- ➔ udzielanie pomocy metodycznej i organizacyjnej placówkom w realizacji działań prozdrowotnych
- ➔ prowadzenie poradnictwa metodycznego i udostępnianie pomocy
- ➔ współpraca z samorządem lokalnym i innymi instytucjami w ramach działań prozdrowotnych
- ➔ współpraca z lokalnymi mediami
- ➔ udział w imprezach i przedsięwzięciach prozdrowotnych organizowanych przez inne placówki i instytucje

W roku 2019 przeprowadzono 14 wizytacji podległych placówek.

W czasie wizytacji oceniano prace w zakresie wdrożenia i realizacji programów prozdrowotnych. Działania z zakresu oświaty – zdrowotnej i promocji zdrowia są ciekawe, różnorodne, prawidłowo dobrane pod względem przekazywanych treści oraz zastosowanych form oświatowo-zdrowotnych.

W roku 2019 Sekcja Promocji Zdrowia podejmowała współpracę z jednostkami administracji publicznej, instytucjami i organizacjami społecznymi w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć prozdrowotnych. Współpracowano z:

- Urzędami Miast i Gmin z terenu działania PSSE Białystok
- Polskim Towarzystwem Oświaty Zdrowotnej Oddział Terenowy w Białymstoku
- Oddziałem Rejonowymi i Okręgowym PCK w Białymstoku
- Komendą Wojewódzką Policji Wydziałem Prewencji
- Podlaskim Kuratorium Oświaty w Białymstoku
- IFMSA Poland Związkiem Medycyny i Młodych Lekarzy
- Białostockim Centrum Onkologii w Białymstoku